

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱԲԵՂՅԱՆԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ

ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ՍԱՆՈՒԿ ԱԲԵՂՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ
150-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ
ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ
(Երևան, 2015 թ., հոկտեմբերի 14-15)

ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
2016

**ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈՒՈՎԱԿԱՆ ՁՈՒԳԱԶԵՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԻՆ
ԵՎ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐԻ ԳՐԱԲԱՐ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐՈՒՄ**

Հին հայերենը թեքական լեզու է և պահպանել է հնդեվրոպական հիմնալեզվի ձևաբանական հիմնական առանձնահատկությունները, այն է՝ մասնիկավորում, շեշտից կախված հնչյունավորություն, տարբեր հոլովների հետ նախդիրների գործածություն: Հայերենին բնորոշ չեն հրնդեվրոպական քերականական բազմաթիվ ձևեր ու իմաստներ, ինչպիսիք են, օրինակ, անվանական սեռի, երկակի թվի քերականական կարգերը: Հին հայերենը ժառանգել է հնդեվրոպական հոլովական համակարգին բնորոշ երկու առանձնահատկություն ևս, որոնք վերախմբավորված են հայերենի լեզվական օրենքներին համապատասխան. ա) հնդեվրոպական յուրաքանչյուր հոլով եզակի, երկակի և հոգնակի թվերի համար ուներ տարբեր վերջավորություններ, և բ) հնդեվրոպական մինևույն հոլովը բառերի հոլովման տարբեր հիմքերի համար կարող էր տարբեր վերջավորություններ ունենալ¹:

Պահպանելով, սակայն, հնդեվրոպական հոլովների իմաստները՝ հին հայերենը միաժամանակ ստեղծել է նոր ձևայիններ՝ հոլովիչներ ու հոլովակերտ մասնիկներ, հոլովական իմաստներն արտահայտելու համար: Հոլովիչով որոշվում է բառի հոլովման տիպը, հոլովակազմիչով՝ հոլովը: Հոլովվում են հատուկ և հասարակ գոյականները, ածականները, թվականները, դերանունների մեծ մասը և դերբայները:

Հին հայերենն ունի վեց հոլով՝ ուղղական, սեռական, տրական, հայցական, բացառական, գործիական: Գրաբարի որոշ քերականներ ավելացնում են ևս չորսը՝ պատմական, պարառական, ներգոյական և կոչական, որոնք ունեն կիրառության առանձին կամ մասնակի դեպքեր, իսկ կոչականը ավելացվել է հունարենի քերականության հետևողությամբ,

¹ Տե՛ս **Ձահուկյան Գ.**, Հին հայերենի հոլովման սխեմանը և նրա ծագումը, Եր., 1959, էջ 134:

հայերենում հնդեվրոպական շեշտի փոփոխության, դ) փոխառյալ անունների հոլովման շփոթի:

Քանալի բառեր – *Հին և Նոր կրակարաններ, հոլովում, հոլովիչ, հոլովակազմիչ, հոլովական զուգաշեշտություններ, եբրայական ակնհայտություններ, մականուններ:*

АЛВАРД ХАЧАТРЯН – Параллельное склонение антропонимов в Ветхом и Новом Завете на грабаре. – Антропонимы Ветхого и Нового Завета являются своеобразным ключом, который открывает тайники морфологического строя древнеармянского языка. Большинство библейских имен принадлежат к внешнему склонению типа «ш»: Աղամ-Աղամայ, Սէմ-Սէմայ, Ղովտ-Ղովտայ и т.д. Эти имена образуют отдельную группу «ի-ш». Входящие в нее имена склоняются и по типу «ш», и по типу «ի»: Եփրեմի-Եփրեմայ, Դաթի-Դաթայ, Չարայի-Չարայ, Շմառնի-Շմառնայ, Եզրի-Եզրայ и т.д.

В отличие от Ветхого Завета, антропонимы Нового Завета не имеют параллельного склонения и чаще всего принадлежат к склонению типа «ի».

По нашим статистическим подсчетам, склонение «ի» доминирует, и антропонимы, которые имеют параллельное склонение, чаще встречаются в форме «ի», чем «ш». Таким образом, очевидно, что еще в классическом периоде древнеармянского языка склонение «ի» начинало преобладать и становилось универсальным.

Ключевые слова: *Ветхий и Новый Завет, склонение, тип склонения, форма склонения, параллельное склонение, иудейские антропонимы, псевдонимы.*

ALVARD KHACHATRYAN- Parallel declination anthroponyms in the Old and New Testament on grabar.- Anthroponyms Old and New Testaments are a kind of key that opens the recesses of morphological structure of old Armenian language. Most biblical names belong to an external type declination «ш»: Աղամ-Աղամայ, Սէմ-Սէմայ, Ղովտ-Ղովտայ and so on. These names form a separate group «ի-ш», belonging to the names of the incline and the type of «ш», and the type of «ի»: Եփրեմի-Եփրեմայ, Դաթի-Դաթայ, Չարայի-Չարայ, Շմառնի-Շմառնայ, Եզրի-Եզրայ etc. . In contrast to the Old Testament, the anthroponyms of New Testament have parallel decline and often belong to a decline of type «ի».

According to statistical estimates, the decline «ի» dominates and anthroponyms who have the parallel decline, are more common in form «ի», than «ш». Thus it is clear that even in the classical period of old Armenian language decline «ի» began to dominate and became universal.

Key words: *Old and New Testaments, declination, declension type, form of declination, a parallel declination, Jewish anthroponyms, pseudonyms.*